

9. Тименко Л. В. Професійна орієнтація старшокласників у процесі вивчення предметів соціального циклу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01. "Теорія і історія педагогіки" / Л. В. Тименко. – К., 1994. – 24 с.
10. Common European Framework of Reference for Languages : Learning, Teaching, Assessment. – Cambridge : Cambridge University Press, 2007. – 260 p.

The article presents the study of the current state of the problem of profile education. The author analyzes approaches to solve the problem of profile differentiation in the leading countries of the world, highlights the idea of changing the priority forms of educational process.

Key words: *profile education, professional self-determination, senior pupils, comprehensive school, planned professional situations.*

УДК 372.3+372.4
ББК 74.10

Наталія Бойко

ОСОБЛИВОСТІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті проаналізовано особливості неперервної освіти дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Розглянуто дотичні до них погляди вчених і особливості наступності між дошкільним і шкільним дитинством.

Ключові слова: *неперервність, дошкільний вік, наступність, педагог, компетентність, початкова школа.*

Актуальність: Сучасна система освіти зосереджує увагу педагогів на особливі завдання, які визначаються передусім потребою сучасного суспільства та передбачають розв'язання складних проблем навчання, виховання й розвитку дітей дошкільного і шкільного віку, формування особистості загалом. І саме достатньо підготовлений педагог із відповідним інтелектуальним рівнем, потенціалом творчих здібностей, здатний формувати особистість з урахуванням вимог сучасності. Найважливіше місце у вихованні дитини належить першому педагогові, оскільки саме дошкільна і початкова освіта закладає основу для подальшого розвитку й навчання дитини.

Державна національна програма "Освіта України ХХІ століття", Національна доктрина розвитку освіти наголошують на тому, що дошкільне виховання є вихідною ланкою системи неперервної освіти, становлення й розвитку особистості. Ці зміни спрямовуємо на забезпечення розвитку пізнавальної активності, творчих і художніх здібностей в ігровій та інших видах діяльності згідно чинних програм ДНЗ.

Відповідно опановує першими базовими знаннями в галузі розвитку мовлення, народознавства, природознавства, математики, розвиває творчий особистісний потенціал. Вихователь стимулює вихованця до перших кроків на шляху до пізнання світу, до розвитку особистих здібностей. Це надзвичайно нелегка робота, однак педагог, який любить своїх вихованців, неначе, будує будинок і, складаючи цеглину до цеглини, намагається створити щось надзвичайне і неосяжне розумом.

Інтегруванням України в європейській освітній простір передбачено ввести зміни в українській системі освіти. Реформування дошкільної освіти в Україні є частиною процесів оновлення освіти загалом. Крокуючи спільно із розвиненими

європейськими країнами, все ж необхідно удосконалювати традиційні методи і прийоми роботи з дітьми [3].

Педагогічна теорія й практика акцентують увагу на формуванні компетентності дітей у різних життєвих сферах, що є можливим уже в дошкільному віці. Аналітичний підхід закріплено в програмно-методичних документах про дошкільну освіту в Україні. Скажімо, у Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено: “Базовий компонент дошкільної освіти нової редакції передбачає засвоєння її змісту як завершеного етапу, розрахованого на весь період дошкільного дитинства, сформованість мінімально достатнього та необхідного рівня освітніх компетенцій дитини перших 6 (7) років життя” [1].

Майбутнім фахівцям слід усвідомлювати актуальні завдання до яких відносимо організацію життєдіяльності дитини, відповідно до її потреб та інтересів, що стимулювало б до реалізації індивідуальних потенційних можливостей.

Наступність між дошкільною та початковою ланками загальної освіти, які набули в педагогічній науці й практиці особливої актуальності, її полягає в тому, що нове, змінюючи старе все ж зберігає його елементи. Таким чином наступність слід розглядати як один із принципів неперервної освіти.

Успішне розв’язання проблеми наступності передбачає оновлення методологічних засад дослідницьких робіт, упровадження в освіту дітей особистісно – орієнтованих технологій виховання й навчання з дошкільного і молодшого шкільного віку. У перспективі слід прагнути до радикальніших кроків у зазначеному напрямку, до створення наскрізних програм для освіти дітей 4-10 річного віку колективами фахівців із дошкільної та початкової освіти.

Наступність у навчанні, залежно від наукових поглядів учених-педагогів, розглядається з найрізноманітніших позицій: і як нормативна функція дидактики, і як закономірність розвитку педагогічного процесу, і як загально дидактичний принцип та ін.

Проблеми наступності в освіті досліджували психологи і педагоги Б. Ананьєв, Ш. Ганелін, А. Бушля, П. Гальперін, Н. Талізін. Щодо результатів дослідження проблеми реалізації наступності відзначимо праці В. Безпалька, А. Беляєвої, П. Воловика, С. Гончаренка, Р. Гуревича, О. Коломок, Ю. Кустова, А. Литвина.

Навчання в школі проектує пошуки нових підходів до вирішення проблеми наступності, що допомагає успішному розв’язанню завдань безперервної освіти в Україні на перших її етапах: у дошкільному навчальному закладі та початковій школі. Ці проблеми зорієнтовані, передусім, на інтегрування двох ланок освіти, на усунення суперечок між запитом школи і програмними можливостями ДНЗ, амбіційно завищеними вимогами окремих батьків до підготовки їх дітей; між невідповідністю дітей, які не охоплені суспільним дошкільним вихованням, і необхідністю враховувати специфіку дошкільної та початкової освіти [2].

Актуальною проблемою сьогодення є встановлення наступності на державному рівні між дошкільними навчальними закладами і початковою школою, а також у визначенні форм роботи з дітьми, які не відвідують дошкільні навчальні заклади. Отож, важливим напрямом державної політики у сфері виховання проголошено особистісно-орієнтований підхід до дитини відповідно її освіти трактовано як процес, спрямований на розширення можливості компетентного вибору особистістю життєвого шляху, на її саморозвиток. Пріоритетними в оцінці ефективності виховання об’єктивно стають гуманітарні критерії благополуччя і розвитку дитини як особистості. Таким чином, основним педагогічним завданням дорослих є

створення сприятливих умов для повноцінного життя дошкільника, для реалізації ним свого природного потенціалу (фізичний, психологічний, соціальний), для прояву свого індивідуального обличчя.

Наукові основи порушеної нами проблеми розкрито в дослідженнях Л.Виготського, Г.Костюка, О.Запорожця, Д.Ельконіна, В.Сухомлинського, О.Скрипченка, О.Савченко.

Дошкільна освіта якісно змінилась щодо трактування цілей підготовки дитини до школи та реалізації її вікових можливостей на шостому році життя. Відтак і початкова школа не може залишитися у межах традиційних уявлень про оперте лише на предметну готовність своїх найменших учнів до навчання. У початковій школі слід створювати умови для подальшого повноцінного розвитку здобутків дошкільного віку і, водночас, для формування новоутворення молодшого шкільного віку – навчальної діяльності як провідної [4].

Перехід початкової школи на чотирирічне навчання є реальним фактом перспективного планування освітньої стратегії в нашій країні. Наскільки він є цілеспрямованим з погляду вікового етапу розвитку дитини і чи створює умови сприятливої адаптації до шкільного навчання – такі проблеми, на думку психологів і методистів виникають в процесі переходу до нового етапу навчання. Результати аналізу вікових етапів розвитку дитини з орієнтуванням на періодизацію, а також відповідно до криз вікового розвитку, визначено як оптимальний період для вступу в чотирирічну початкову школу, не є благополучним для дитини періодом, оскільки збігається з кризою сьомого року життя. Це зумовлено зміною сприймання себе як учня, тобто зі зміною соціальної ситуації в житті дитини. На думку Л. Божович, криза 7 років – це період народження соціального “Я” дитини. Психологи розглядають, характерну для цього періоду переоцінку цінностей як зміну внутрішньої позиції дитини під впливом внутрішніх (органічних) чинників, які зумовлені особистісним розвитком дитини [5].

Наприкінці дошкільного дитинства повинні бути сформовані переживання за результати навчання. У період кризи сьомого року життя чітко виявляється те, що Л. Виготський називав узагальненням переживань. Відповідно, дитина усвідомлює переживання, що утворюють стійкі афективні комплекси. І. Кулагіна доводить, що криза, не залежить від того, коли дитина пішла до школи, у 6 чи 7 років (оскільки у різних дітей криза може зміститися аж до 8 років), вона не є неподільною із з об’єктивними поняттями ситуації.

Однак, спостереження зі шкільної практики дають підстави вважати, здебільшого діти вирізняються тим, що криза протікає саме під впливом переходу до шкільного навчання. Вони потрапляють у нову соціальну ситуацію, коли життєві цінності, пов’язані з грою, які їх раніше цікавили, а також мотивація до дій в мить втрачають зовнішнє підкріплення. І. Кулагіна пише про маленького школяра, який із захопленням грає і грати буде ще довго, однак гра перестає бути основним змістом його життя. Відтак, дитина ще довго не розуміє, що гра “перестала бути основним змістом її життя”. Вчителі практично весь перший рік перебування шестирічок у школі відзначають саме таку ситуацію. Розбіжність між внутрішніми і зовнішніми умовами виховання дитини в цей період може бути причиною загострень кризи сьомого року життя. Здебільшого шестирічки, які так прагнули йти на навчання до школи, вже до кінця вересня відчувають розчарування в шкільному житті. Це доводить і ще одне твердження І. Кулагіної: “Ланцюг невдач чи успіхів (у навчанні), кожен раз майже однаково хвилюючий для дитини, призводить до формування

стійкого комплексу – почуття неповноцінності, приниження, ображеного самолюбства чи почуття власної значущості, компетентності, винятковості. Зазвичай, ці афективні утворення можуть змінюватися, навіть зникати в процесі накопичення позитивного досвіду. Однак, деякі з них, підкріплюючись відповідними оцінками, будуть фіксуватися в структурі особистості і впливати на розвиток її самооцінки, рівня її домагань” [5, ст. 215]. У цьому описі ми впізнаємо шкільні невдачі (невстигаючого) і “щасливчика” (відмінника). Механізмом наведених ефективних комплексів є шкільна неуспішність дитини, яку постійно оцінює учитель, батьки й однолітки.

Таким чином, навіть ті діти, деякі ще самостійно “не дозріли” для кризи сьомого роки життя, неминуче введені в її ситуацію у початковій шкільній освіті. І. Кулагіна зазначає, що кризовим явищем диференціації зовнішнього і внутрішнього життя дітей в цей період, зазвичай, стають кривляння, манірність, штучна зумовленість поведінки. Вони, аналогічно, як і схильність до вередувань, ефективних реакцій, конфліктів, починають зникати, тоді коли дитина виходить із кризи і вступає у новий віковий період.

Можливо, цей період був би благополучнішим для більшості дітей, якби шкільне навчання, його правила і система цінностей не стали новим психотравмуючим фактором у житті дитини. Звичайно, доводиться змиритися з тим, що перший клас є різновіковим: 6, 7 і, навіть, 8 років. Однак, досвід шкільної педагогічної діяльності підказує, що важливий не стільки біологічний вік дитини, скільки рівень її психічного розвитку. Адже дитина справді стає школярем тоді, коли набуває відповідної внутрішньої позиції, що можливе лише за відсутність стійких ефективних комплексів, пов’язаних зі шкільним життям.

Очевидно, що доцільна взаємодія між провідними лініями навчання і виховання в цьому віці визначає успішність усього подальшого розвитку, комфортність перебування в початковій школі, і, ймовірно, вона є узалежненою від організації системи навчання.

Висновок: Таким чином, готовність до школи є показником психологічного, емоційного, морально-вольового і фізичного розвитку дитини. Загалом це забезпечує її адаптацію до нового етапу життя, а за умови суттєвого зниження негативного впливу на здоров’я і емоційне благополуччя школяра, труднощів переходу до нових умов соціальних відносин і нового виду провідної діяльності стають мінімізованими.

Готувати дитину до школи це означає активно формувати її навчально-пізнавальні мотиви (бажання вчитися) і розвивати ті специфічні компоненти діяльності та психічні процеси, які забезпечуватимуть її безпроблемну адаптацію до нового етапу життя.

Наступність між дошкільним навчальним закладом і школою полягає у підготовці дитини до сприймання нового способу життя, перебуваючи у світі дорослих.

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) // Дошк. виховання, 2012.
2. Бушуева Н. Шестирічки: формування повноцінної навчальної мотивації // Дошкільне виховання. – 2008. – № 9. – с. 4–13.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
4. Лисенко Н. В. Наступність дошкільного навчального закладу і початкової школи у вихованні дітей – К.: Слово, 2013. – с. 56–60
5. Калмикова Л. Сучасні проблеми наступності й перспективності та шляхи їх вирішення // Наступність і перспективність у навчанні й вихованні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: Матеріали конференції. – Переяслав-Хмельницький, 2000. – С. 10–15.

The article analyses features of continuous education of preschool and primary school age children. Being considered views of scientist and continuity features between preschool and school age childhood.

Key words: continuous, preschool age, forth coming, teacher, competence, primary school.

УДК 371.134/.68+373.21(045)

ББК 74.58

Лариса Зданевич

ВИКОРИСТАННЯ ФОРСАЙТ-ІГОР, SWOT-АНАЛІЗУ ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОБОТИ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

У статті проаналізовано використання інтерактивних методів навчання в підготовці майбутніх вихователів ДНЗ до роботи з дітьми дошкільного віку; виокремлено дієві засоби підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми, з'ясовано пріоритети у проведенні SWOT-аналізу в підготовці майбутніх фахівців; зосереджено увагу, на медіаресурсах, виокремлено дидактичні можливості відеотехніки.

Ключові слова: майбутній вихователь, професійна підготовка, діти дошкільного віку, метод SWOT-аналізу, форсайт-ігри, інтернет-ресурси, блог, скайп-лекція, мультимедійна презентація.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Підготувати людину до професійної діяльності на все життя неможливо. Щорічно оновлюється близько 5% теоретичних і 20% професійних знань. Форми навчання майбутніх вихователів ДНЗ у ВНЗ досить різноманітні. Лише взяті в розумному поєднанні вони дозволяли успішно проводити групове та індивідуальне навчання, неухильно і послідовно підвищувати рівень професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ, тісно пов'язувати його з їх вихованням, особистісним розвитком і професійною підготовкою. Саме тому, за В. Семиченко, пріоритетом у навчанні майбутнього педагога є "розвиток механізмів самоусвідомлення", який можливий завдяки такій організації основних форм навчання (лекції, семінари, практичні), які спрямовані на "створення умов для диференційованого вивчення студентами чинників власної активності (позитивних та негативних) та їх корекції та самокорекції" [10, с. 46]. Форми проведення навчальних занять та вибір того чи того активного методу організації навчання залежить від уподобань викладача.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... У психолого-педагогічній літературі проблема використання інтерактивних методів взаємодії вивчалася на різних рівнях: Ряд робіт присвячено питанням застосування та визначення ефективності інтерактивних технологій у навчально-виховному процесі ВНЗ (Л. Пироженко, О. Пометун, Т. Ремех, М. Виноградова, М. Скрипник, О. Єльнікової, Г. Селевка, Л. Бекірової, О. Комар, Г. Кривчікової, Л. Мельник, Н. Павленко, Т. Сердюк та ін.). Дослідження Н. Суворової, В. Лозової, Л. Зарецької, Г. Троцько, М. Сметанського та інших доводять, що таку взаємодію можна організувати за допомогою введення в навчально-виховний процес інтерактивних технологій навчання.